

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Bakalářská práce

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra výtvarné výchovy

PEKLO

THE HELL

Bakalářská práce

Patricie Gottliebová

Výtvarná tvorba se zaměřením na vzdělávání

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „*Peklo*“ vypracovala samostatně a veškeré použité zdroje uvedla v seznamu literatury a jiných zdrojů.

V Olomouci dne 18. dubna 2022

.....

podpis

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala vedoucímu této práce Mgr. Davidu Medkovi, Ph.D., který mi po celou dobu zpracování s vlídností a trpělivostí poskytoval cenné rady.

Obsah

Abstrakt	1
Abstrakt	1
1 ÚVOD.....	2
2 TEORETICKÁ ČÁST	3
2.1 Peklo jako pojem teologický	3
2.2 Peklo jako pojem psycho-sociologický	5
2.2.1 Peklo jako stav prožívání bytostí	5
2.2.2 Peklo pramenící z psychických problémů	6
2.2.3 Peklo jako frustrace ze společenského vyčlenění	7
2.3 Autoři ztvárňující peklo	9
2.3.1 Autoři literárních děl.....	9
2.3.2 Autoři výtvarných děl	12
2.4 Autoři inspirující práci	14
3 PRAKTICKÁ ČÁST	17
3.1 Návrhová část práce	17
3.2 Zpracování.....	19
3.2.1 Peklo s lidmi	19
3.2.2 Peklo v člověku.....	22
3.2.3 Peklo mezi lidmi	26
4 Závěr.....	30
5 Reference	31
Rejstřík obrázků	34
Seznam příloh.....	34
Bibliografická identifikace.....	35
Bibliografic identification	35

Abstrakt

V teoretické části bude rozpracován pojem peklo a jeho historie zejména z pohledu křesťanské kultury. V podkapitole 2.2 Peklo jako pojem psycho-sociologický bude diskutován pojem peklo v kontextu prožívání trýzně bytostí za života s důrazem na boj o uspokojení základních potřeb, vnitřní emoční stabilitu a vztahy ve společnosti. V pasáži 2.3 budou zmíněni vybraní autoři výtvarných a literárních děl vztahující se ke křesťanskému pojetí pekla a v 2.4 budou představeni autoři, kteří inspirovali tuto práci po výtvarné stránce. V části praktické budou vyhotovena výtvarná díla, která jsou předmětem této práce. V podkapitole 3.1 bude proveden rozbor procesu návrhů jednotlivých výtvarných děl, jejich námětů i formy. V části 3.2 bude dokumentováno zpracování výtvarných děl od počátečních myšlenek přes technologické provedení po výslednou realizaci a objasnění výkladu děl z pohledu autora.

Abstrakt

The theoretical part will develop the concept of hell and its history, especially from the perspective of Christian culture. In subchapter 2.2 Hell as a term psycho-sociological, the term hell will be discussed in the context of experiencing the torment of beings during life with an emphasis on the struggle to meet basic needs, internal emotional stability and relationships in society. In passage 2.3, selected authors of works of art and literary works related to the Christian concept of hell will be mentioned, and in 2.4, authors who inspired this work from an artistic point of view will be introduced. In the practical part, works of art that are the subject of this work will be made. In subchapter 3.1, an analysis of the design process of individual works of art, their themes and forms will be performed. Section 3.2 will document the processing of works of art from the initial ideas through the technological implementation to the final implementation and clarification of the interpretation of the works from the author's point of view.

1 ÚVOD

Peklo a posmrtný život odjakživa fascinovalo lidstvo a ani já nejsem výjimkou. Proto jsem si jako téma své práce zvolila peklo. Při studiu Bible, Vergilia a Danteho jsem ale stále nutkavěji přemýšlela o psychologických dopadech trýzně. Proto jsem práci posunula do roviny metaforického pojetí pekla jako trýzně a vnitřní bolesti. Vzhledem k mému dlouhodobému zájmu o dekadentní motivy sleduji tvorbu výtvarníků J. Vožniaka, P. Vlacha, O. de Sagazana a W. Barlowa, jimiž jsem se při tvorbě značně inspirovala. Praktickou část bakalářské práce tvoří cyklus tří asambláží, tedy malby obohacené o třetí rozměr. Do prací jsem promítla své osobní názory na problematiku nevhodného zacházení se zvířaty, boj se společností i se sebou samým. První dílo z cyklu nese název Peklo s lidmi, a reaguje na ekologická témata s důrazem na problematiku nevhodného chování vůči zvířatům, například ve velkochovech, které zažívají celý život peklo vlivem lidského jednání. Další objekt je pojmenován Peklo v člověku. Jeho poselstvím je vnitřní peklo člověka, který má problémy s vlastní osobností a identitou. Poslední asambláž je Peklo mezi lidmi, jež zpracovává téma společenského vyčlenění. Člověk, který je ze společnosti vyloučený, nebo který je terčem soustavných útoků ze svého okolí zažívá s lidmi peklo a život je pro něj bolestivou zkušeností.

2 TEORETICKÁ ČÁST

2.1 Peklo jako pojem teologický

Peklo je v křesťanském náboženství jedním ze dvou míst, kde po smrti těla duše přebývá. Další velká světová náboženství peklo pojmají jako samostatné oddělené světy. Například buddhismus věří hned v několik pekel, jejichž počet může sahat až k tisíci a hinduisté mají až několik milionů pekelných světů.¹ Duše, jež se zde octnou, tu ale nejsou vězněné navěky. Luboš Bělka ve svém článku pro *Revue pro religionistiku* zmiňuje Roberta F. Rhodese a jeho „*Imagining Hell: Genshin's Visison of the Buddhists Hell as Found in the Ójójóshú*“, kde rozvíjí myšlenky nacházející se již v *Rozpravě o poslech božích (Dévadútasutta)*. Bělka tvrdí, že: „právě z tohoto textu pramení představa o množství rozmanitých pekel a podpekel, hlavních a vedlejších pekel atp. Nejpropracovanější popis pekelného komplexu se ovšem nachází v textu *Ustavení uvědomění si dobré dharmy, kde se praví, že okolo každého hlavního pekla je umístěno dalších šestnáct vedlejších pekel. Podle Suttanipáty je pekelný celkem deset, teprve pozdější texty, jako je například Pojednání o sférách jógáčáry říkají, že pekelný je osm.*“² Dále v článku rozepisuje oněch konkrétních osm pekel. Jedná se o Peklo znovuoživování, Peklo černých linek, Peklo drcení, Peklo drcení, Peklo nářku, Peklo velkého nářku, Peklo horka, Peklo velkého horka, a nakonec Peklo neustálého mučení. V žádném z těchto náboženství však není peklu přisuzována taková důležitost, jako právě v křesťanství. Peklo v pojetí křesťanství prošlo značným vývojem, jehož počátky sahají do víry hebrejské, a první zmínky se objevují na hliněných tabulkách vytvořených přibližně před čtyřmi tisíci lety v údolí řek Eufratu a Tigridu.³

Židovští rabíni při popisu posmrtného života zatracených nejčastěji užívají výrazu *še'ol*, jež se překládá jako hrob, a v podobě hyperbolického výrazu se užívá ve smyslu hluboké až bezedné temné jámy. Dalším výrazem spojeným s označením pekla je slovo *gehenna*. Místo Gehenna neboli Údolí syna Hinómova, je reálnou oblastí v blízkosti Jeruzaléma, které Židé tradičně považují za místo definitivního potrestání hříšníků. Historicky byly na tomto místě prováděny lidské oběti dětí i dospělých mezopotámskému bohovi Molochovi a podle Starého zákona jeho oltáře zbořil Jóšiáš. Později místo užívali obyvatelé Jeruzaléma jako skládku odpadů a díky blízkým nalezištím síry zde odpad pálili v hořících kalužích síry.⁴ Jako příklad

¹ TURNER, A. K. *Historie pekla*. Brno: Jota, 1995. Nové obzory (Jota). ISBN 80-85617-61-7. s. 9.

² *Religio: Revue pro religionistiku*. Brno: Česká společnost pro studium náboženství, 11.2009, (2). s. 233-234.

³ TURNER, A. K. *Historie pekla*. Brno: Jota, 1995. Nové obzory (Jota). ISBN 80-85617-61-7. s. 11.

⁴ CROCKETT, W. C. *Čtyři pojetí pekla*. Praha: Návrat domů, 2001. Kontrasty. ISBN 80-7255-025-X.

může sloužit Zjevení Janovo 20,14 ekumenického překladu Bible „*Moře vydalo své mrtvé, i smrt a její říše vydala své mrtvé, a všichni byli souzeni podle svých činů. Pak smrt a její říše byly vrhnuty do hořícího jezera. To je druhá smrt a kdo nebyl zapsán v knize života, byl uvržen do hořícího jezera.*“⁵ Při označování podsvětí se ve Starém a zejména pak v Novém zákoně často užívá také řeckého slova *hades* vycházející z řecké mytologie. Často se užívá jako ekvivalent *še'ol*, nebo jako zpodobnění nicoty, chladu, temnoty, a věčného bloudění a ztracení duší. Například v ekumenickém překladu Bible v knize žalmů žalm 6,6 „*Ti, kdo jsou v hrobě (še'ol) neví nic o tom co se děje na zemi*“, žalm 94,17 „*Kdyby mi Hospodin nepomáhal, zakrátko bych bydlel v říši ticha (hades)*“ nebo například ve Zjevení Janově 1,18 „*Ježíš praví Janovi: Neboj se, jsem první i poslední ten živý, byl jsem mrtev, ale hle živ jsem na věky věků, mám klíče od smrti i pekla (hades)*“. Křesťané vychází zejména z učení Ježíšova, který pro označení pekla pro zbloudilé duše používal takřka výhradně slovo *gehenna*, proto je vliv tohoto pojmu pro imaginaci pekla v moderní křesťanské kultuře nejvýraznější. Křesťanství ale vychází i ze Starého zákona a židovských tradic, a proto se často setkáváme s obrazy, kdy mučené duše hříšníků jsou vedle spalování pekelným ohněm trýzněny červi a šířány věčnou temnotou a nicotou. Není neobvyklý ani motiv odplaty jako například v žalmu 94,21-23 ekumenického překladu Bible „*(Hříšní napadají duši spravedlivou) ...Hospodin, můj hrad, obrátí proti nim jejich ničemnost, umlčí je jejich vlastní zlobou, umlčí je Hospodin, náš Bůh.*“ S rozvojem katolického chápání světa docházelo k mnoha disputacím, na niž teologové upřesňovali církevní vnímání pekla a postupně přecházeli v katolické církvi od myšlenky pekla věčného, přes myšlenku vícestupňového pekla s očistcem a posledním soudem, až k nejmodernějším tezí o nutnosti vnímat peklo jako metaforické vyjádření trpění duší bez milosti Boha a jejich pokání.⁶

Od myšlenky, že vyjádření pekla jsou pouze metaforami nepopsatelného utrpení došlo v kontextu společenských proměn 19. a 20. století k transformaci vnímání pekla jako stavu, kterého je možno prožívat. O nesmírně trpících říkáme, že mají peklo na zemi, o čemž pojednává následující kapitola.

⁵ Bible: písmo svaté Starého a Nového zákona : (včetně deuterokanonických knih) : český ekumenický překlad. 10. vyd., (2. opr. vyd.). Praha: Česká biblická společnost, 2004, 1314 s. ISBN 80-85810-27-1.

⁶ CROCKETT, W. C. *Čtyři pojetí pekla*. Praha: Návrat domů, 2001. Kontrasty. ISBN 80-7255-025-X.

2.2 Peklo jako pojem psycho-sociologický

Vlivem posunu k symbolickému vnímání pekla společnost přijímá tento pojem jako označení extrémní trýzně jednotlivce. Tomuto tématu se nepřímou věnovala řada psychologů a sociologů a zavedli pojem frustrace, což je stav způsobený dlouhodobým neuspokojováním základních potřeb. Vymezením potřeb se zabýval například Mashlow, který definoval hierarchii (pyramidu) potřeb v roce 1943, v roce 2003 přepracovanou Ritou L. Atkinsonovou.⁷ Studium této problematiky lze dojít k závěru, že užívání pojmu peklo v běžné společenské komunikaci označuje hlubokou frustraci z nenaplnění deficitních potřeb, například krutost a sadismus ohrožuje potřebu bezpečí nebo chudoba a společenské vyloučení narušuje uspokojení fyzických potřeb, potřeby přijetí a sounáležitosti a dalších.

2.2.1 Peklo jako stav prožívání bytostí

V metaforické rovině lze jako peklo označit prožívání spojené s neuspokojením základních potřeb. Je pochopitelné, že podnětem k takto silným frustracím se mohou stát nejružnější omezující faktory, například odnětí svobody a omezení pohybu, násilné odloučení matky od potomka v jeho raných fázích vývoje, zásahy do tělesné integrity, nedostatek potravy či extrémní a nepřirozená koncentrace jedinců nebo jen vytržení z přirozeného prostředí. Tyto i další zásahy do přirozeného uspokojování potřeb mohou vyústit v prožitek nevýslovného utrpení, které lze označit pojmem peklo, přičemž jedinou podmínkou je schopnost emočního prožitku a cítění. Ačkoli katolická církev vyhrazuje výsadní postavení člověku a jeho nadřazenost dokládá spekulativním pojmem duše, kterou zvířatům z pochybných důvodů upírá. Dnes je mnoha studii prokázáno, že přinejmenším většina obratlovců, ale i mnoho dalších druhů zvířat, je schopno prožívat utrpení, bolest i rozmanitou škálu emocí. Jednání lidského druhu se zástupci zvířecí říše si přitom v ničem nezádají s provozováním koncentračních táborů či loupeživými nájezdy barbarů. Například kniha *Nesvoboda*⁸, ale i další tituly výstižně a s oporou ve vědeckých studiích popisují nezměrné utrpení zástupců zvířecí říše, jejich vykořisťování, okrádání, mučení i účelovou genocidu. Zdá se ale, že většinová populace tuto problematiku ignoruje, nebo si ji často ani nepřipouští. Lidé přehlížejí, jaká muka svým konáním zvířatům způsobují. Ti, kteří využívají živočišných produktů, se na tomto procesu, mnohdy nevědomky, podílejí také. Jedí maso z velkochovu, ale přivírají oči před informacemi

⁷ ATKINSON, R. L. *Psychologie*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-640-3.

⁸ VINCOUR, L. *Nesvoboda: O zneužívání zvířat lidmi, zaměřeno na ČR*. Lukáš Vincour, 2020. ISBN 978-80-270-7844-8.

o zacházení se zvířetem, které jim skončí na talíři. Lidem v tomto směru jednoduše chybí empatické cítění a přijímají tento již zavedený systém, neboť z něj lidská společnost jen sobecky těží a získává v rámci prosperity vlastního druhu. Přijímání regulativů a restrikcí jsou spíše kosmetickými a alibistickými úpravami stavu sloužícími spíše ke zmírnění pocitů viny a etických konfliktů než k nápravě tisíciletí trvajících stavu. I proto je nutné se touto problematikou v práci zabývat.

2.2.2 Peklo pramenící z psychických problémů

Již bylo diskutováno, že prožívání trýzně (pekla) je podmíněno neuspokojením základních potřeb. Mezi tyto potřeby patří také sebeúcta a schopnost se postarat sám o sebe. Oba tyto pojmy velmi úzce souvisí s identitou a osobností jedince. Každý jedinec rozdílně vnímá svoji roli ve společnosti, sebepojetí a sebehodnocení v kontextu jeho unikátní osobnosti. Narušení identity nebo její nedokonalý rozvoj může vést jedince k prožívání značného utrpení až narušení mentálního zdraví. Za takových okolností se jedinec nachází ve stavu svého osobního vnitřního pekla. Rozvoj těchto jevů s katastrofickými důsledky na identitu není v dnešní době natolik výjimečný, jak by se mohl zdát. Na lidi v dnešní době je kladen velmi velký tlak ze strany společnosti na jejich výkonnost. Obzvláště mladí a kreativní jsou pod extrémním tlakem moderní informační společnosti, aby se v raném věku staly úspěšnými a tvořili skvělá velká díla nejvyšší kvality, která jim zaručí rychlý profesní a společenský vzestup. To je ale ve většině případů nespelnitelné, výsledek je pak celá generace mladých lidí, kteří se samy sebe ptají, zdali za něco stojí, když toho stále nedosáhli. Současná společnost vytváří tlak také vlivem sociálních sítí na jistou uniformitu osobnosti. Lidé mají zájem být jedineční, tato jedinečnost je dána sebepojetím, které jedinec vnímá a společnost legitimizuje svým přístupem. To definuje roli jedince ve společnosti a dává význam a smysl jejímu jednání ve vztahu k ostatním osobám. Proces takového vývoje osobnosti určuje životní příběh jedince. Jedinci extrémně nespokojení s průběhem svého života hledají východisko i v agresivitě vůči sobě i druhým, rezignací nebo úniku v podobě omamných látek. To může vést k prohlubujícímu se nespokojení s vlastním životem a stupňujícími se obtížemi s definováním vlastní identity.^{9, 10}

⁹ GEUE, B. *Jak si udělat ze života peklo: zaručeně osvědčené strategie, jak uškodit sami sobě*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-457-5.

¹⁰ HŘEBÍČKOVÁ, M., MACEK P. a ČERMÁK I., eds. *Agrese, identita, osobnost*. Brno: Psychologický ústav Akademie věd ČR, 2003. ISBN 80-86620-06-9.

2.2.3 Peklo jako frustrace ze společenského vyčlenění

Společenský tlak nemusí nutně vyústit v problémy s identitou, ale i neschopnost jedinců přizpůsobit se může mít dalekosáhlé negativní dopady na životy osob ve společnosti. Vylučování jedinců ze svého středu je charakterizováno předsudky a poukazováním na stereotypy, kterých se dopouští majorita.

Společnost může znepríjemnit život některým svým členům mnoha způsoby, jako jsou například šikana, pomluvy, zneužívání, týrání a další. Společným prvkem všech negativních jevů, který způsobují obětem nesmírné utrpení je segregace jednotlivců nebo skupin. K tomuto vyčlenění dochází především z důvodu odlišnosti. Lidé se mohou na okraj společnosti dostat z mnoha různých důvodů, ať už vlastními chybami či zaviněním někoho jiného, nebo pouze náhodou. Ať už si za to mohou sami či nikoliv, většina společnosti se na tyto lidi dívá jako na podřadné a ukazují si na ně prstem. Pak třeba pro člověka, který ze dne na den přišel o bydlení, manželku a vše co měl, může být takový život peklem. Vyčlenění ze společnosti na základě špatné ekonomické situace je permanentním a stále akcentovanějším tématem.

Z pohledu křesťanského byla chudoba vždy brána jako pozitivní jev pozemské existence, jež dopomáhal ke spáse duše při posledním soudu Božím. Chudoba byla součástí životního stylu určitých raně křesťanských skupin, například žebravých řádů odkázaných na milodary a byla sama jedním z morálních kritérií. Ačkoliv křesťané mají povinnost o chudé pečovat, byl k chudobě obecný vztah vždy ambivalentní. V současném pojetí lze tento rozpor asi nejlépe postihnout porovnáním liberálního pojetí dle H. Spencera, podle nějž je chudoba důsledkem individuální osobní neschopnosti a nezájmu, a teorií konfliktu od J. Kellera a F. Engelse, kteří vnímají chudobu jako důsledek působení objektivních tlaků a podmínek.¹¹ Oba tyto pohledy mohou do značné míry osvětlit vznik chudinských čtvrtí a ghett, tendenci části společnosti posuzovat chudé na základě kritéria pracovitosti a vzdělanosti, nebo vznik subkultury chudoby. V takových případech může docházet ke stavům naučené bezmoci, sociálnímu a politickému vyloučení i objektivně obtížnému boji o holé přežití plynoucímu ze společenského postavení. Takový život může být peklem.

Sociální vyloučení se nemusí vztahovat nejen na osoby postižené chudobou a s ní spojenými negativními vlivy. Dalšími častými a závažnými důvody pro vyloučení někoho na okraj společnosti, a to rozhodně nejen v dnešní době, je například povolání, kdysi například člověk

¹¹ HAVLÍK, R. *Aktuální problémy společnosti z pohledu sociologie*. Vydání I. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2016. ISBN 978-80-7452-121-8. s. 83-85

živící se jako krysař či kat, byl ten, od kterého se lidé odvraceli a nechtěli s ním mít nic společného, byť byla jeho práce pro lidskou společnost velmi důležitá. Pohled na člověka nám může ovlivnit ale i jeho záliby, nebo závislosti, a to ať už na omamných látkách nebo i činnostech. Výše uvedené příklady jsou ale daným člověkem volitelné, nicméně na okraj společnosti se můžeme dostat, aniž bychom si to zvolili. Někdo totiž dokáže druhého odsoudit i na základě jeho příslušnosti k určité rase, což je i dnes přes veškeré protirasistické hnutí a snahu o mír a rovnost mezi všemi lidmi velice aktuální. To samé platí i pro sexuální orientaci a třeba i následné založení rodin homosexuálních párů. Co se týče rodiny, od dob minulých se každý člověk posuzoval i podle společenského stavu a postavení jeho rodiny. Bohužel, i nemoc či zdravotní znevýhodnění mohou být důvody a terčí nenávistných a odmítavých postojů okolí.

2.3 Autoři ztvárňující peklo

„Krajina pekla je nejrozsáhlejší a nejtajemnější konstrukcí vytvořenou v imaginativní historii, přičemž jeho hlavními architekty byli proslulí a známí tvůrci. Patří mezi ně Homér, Vergilius, Platón, Augustin, Dante, Bosch, Michelangelo, Milton, Goethe, Blake atd.“¹²

2.3.1 Autoři literárních děl

Publius Vergilius Maro byl římským básníkem, který přispěl k vnímání pekla pozdějšími autory jeho popisem *hadu*, který je součástí řecké a římské mytologie, ve svém díle *Aeneis*. Aeneida vypráví příběh pouti Aenea, řeckého a římského hrdiny od Tróji přes Kartágo do Itálie. Tímto dílem chtěl Vergilius provázat původ Římanů s Trojany. V průběhu VI. knihy Aeneidy se hlavní hrdina Aeneas vydává do podsvětí doprovázen kněžkou Sibylou. Tato část obsahuje podrobné vyobrazení podoby podsvětí s velkým množstvím odkazů na římské a řecké hrdiny a bohy. Líčení zahrnuje osudy duší zemřelých vztahující se k jejich životům a skutkům i jinotajné scény kterých se hrdina účastní. Pro demonstraci literárního stylu lze uvést kupříkladu pasáž příchodu k bráně do podsvětí: „*Před samým do Orku vchodem a před prvním podsvětí jícnem sídlo si zvolil Smutek a s ním zlé Svědomí mstící, bledé tam Nemoci jsou, též Stáří zármutku plné, Bázeň a ohyzdná Nouze a Hlad, jenž ke zlému radí. Sídlí tam Trýzeň a Smrt, dvě postavy na pohled strašné, Spánek, příbuzný smrti, a zločinné Rozkoše smyslů, v čele pak, na samém prahu, je příšera vražedné Války, železné Eumenid síně a Nesvornost šílené mysli, v jejichžto hadích vlasech je vpleten krvavý vínek.*“¹³ Po vstupu do podsvětí hrdina s kněžkou potkávají zástupy duší pohřbených a nepohřbených, které Charón, převozník přes řeku Acheront, třídí a převáží. Hlavní postavy převezí a ty se pak po překonání trojhlavého psa Kerbera vystupují na druhý břeh kde potkávají duše nemluvňat, nespravedlivě odsouzených, sebevrahů a soudce Mínoše. Projdou přes Pole smutku, kde trpí duše zemřelých nešťastnou láskou, přes Pole válečníků, kde potkávají mnohé duše trójských a řeckých hrdinů, až na rozcestí k Tartaru a Élysoinu. Zde Aeneovi Sibyla popíše trestnici Tartar a některá muka, která bytosti a duše zde vězněné zažívají. Za všechny lze uvést například: „*Těž tam Tityos jest, syn Země, matky všech tvorů: po celých devíti jitrech je prostřen náramným tělem na zemi, velký sup pak pořád zobákem křivým hlodá mu nesmrtná játra, jež pro trest poznovu rostou, dravec je rozdirá k*

¹² TURNER, A. K. *Historie pekla*. Brno: Jota, 1995. Nové obzory (Jota). ISBN 80-85617-61-7. s. 9.

¹³ MARO, P. Vergilius. *Aeneis* [online]. Praha: Městská knihovna v Praze, 2018 [cit. 2022-04-11]. ISBN 978-80-7602-149-5. Dostupné z: <https://web2.mlp.cz/koweb/00/04/42/12/71/aeneis.pdf> s. 171.

hodům a sídlí hluboko v hrudi, játra mu pořád rostou a vůbec nemají klidu.“¹⁴ Obě sledované postavy dále pokračují do elysia, místa pro duše spravedlivých, kde plní svůj úkol a vrací se na zemi.

Dante Alighieri je jedním z nejslavnějších světských autorů popisujících podobu pekla. Ve svém ikonickém díle napsaném přibližně roku 1300 *Božská komedie* udává ucelený detailní trojrozměrný popis pekla vnímaný všemi smysly. Ačkoliv se snažil dílo pojmout jako kritiku florentinské politiky a společnosti své doby, podařilo se mu vytvořit nadčasové dílo, mnohými považované za zlomový bod v literatuře zabývající se peklem, které fascinuje a inspiruje autory literární, výtvarné, hudební, dramatické dodnes. V díle vystupují některé postavy, jejichž předobrazem byly osobnosti, které Danteho inspirovali. Kupříkladu Beatrice Pontinari, Dantova dětská láska, byla patrně vzorem pro postavu Beatrice představující symbol boží pravdy a lásky a provádějící poutníky. Lze také zdůraznit postavu básníka Vergilia, jenž vystupuje jako Danteho průvodce, arbitr pravdy, racionálních představ a snaží se dojít do očištěnce, s největší pravděpodobností symbolizuje Publia Vergilia Maro, jehož dílo Aeneida bylo jednou hlavních předloh pro Dantovy představy. Dante předkládá myšlenku, že země je vyplněna kuželovitou strukturou „kruhů“ pekla, která má vrchol ve středu země a byla vytvořena při pádu Lucifera a jeho přísluhovačů z nebes. Podle Danta jsou tři místa, kde mohou duše skončit, a to peklo, očištěnce a ráj, a každá z nich se skládá ze tří částí a několika úrovní. Kupříkladu ve 3. zpěvu, za pekelnou bránou, v předpekli Dante nalézá duše nerozhodných, protože se nikdy nedopustili dobra ani zla, nedostaly se do nebe ani do pekla, nedošly tedy skutečné smrti a živoří zde bez času na věky. Zde lze jasně rozeznat inspiraci Aeneidou, ve které v podsvětí na druhém břehu řeky Acherton bloudí duše zemřelých nemluvňátek. Také místopis Danteho pojetí pekla vychází z řeckých a římských předloh, ze čtyř řek tři umísťuje do pekla a čtvrtou, Léthé, do očištěnce. Jejich soutokem vzniká zamrzlé jezero Kókytos ve středu země. První čtyři úrovně (kruhy) pekla Dante umísťuje mezi první dvě řeky Acherón a Styx, přičemž první úroveň Limbo je vyčleněna pro ctnostné ale nepokřtěné duše a pohany. Obdobně jako na elysejských polích v Aeneidě zde nikdo není trestán a Dante zde do hradu filosofie umísťuje například Homéra či Vergilia.

¹⁴ MARO, P. Vergilius. *Aeneis* [online]. Praha: Městská knihovna v Praze, 2018 [cit. 2022-04-11]. ISBN 978-80-7602-149-5. Dostupné z: <https://web2.mlp.cz/koweb/00/04/42/12/71/aeneis.pdf> s. 182.

Tématem se zabývají také církevní představitelé a kazatelé v kázáních a examplech, nebo autority jako Tomáš Akvinský, František z Assisi a další, a bylo též jádrem nespočtu disputací a koncilů.

Peklo v metaforickém významu je také oblíbeným tématem především v současné literatuře, a to jak v dílech beletristických, tak i v literatuře faktu. Zde můžeme uvést příklad knihy Tomáše Nováka a Hany Láskové *Peklo v duši: Deprese a mánie*.¹⁵ Toto dílo se zabývá psychologickým rozbohem psychických onemocnění a poruch a jejich vlivu na osobnost jedince a jeho místo ve společnosti. Kniha je spíše vědeckopopulární povahy, přesto faktograficky obsáhlá a informace v ní obsažené se opírají o dlouholetou psychologickou klinickou praxi autora. V publikaci se zabývá projevy a identifikací mnoha poruch osobnosti i chování, fobiemi, úzkostmi a depresí, neurózami, bipolární afektivní poruchou i některými typy rozpadu osobnosti. Pro další vývoj této bakalářské práce byly nejpodstatnější rozборы manických a bipolárních poruch, problematika učení psychických vzorců a reakce společnosti na ně, ale také určitá míra determinismu popisovaného některými pacienty. Hluboce propracovaná problematika deprese a jejich příčin byla inspirací k rozvoji myšlenkových pochodů směřujících k pojetí deprese jako pekla v člověku, ale i ve společnosti a s lidmi v okolí.

Na psychologický rozbor trýzněné psychiky můžeme navázat studií osobnosti a agrese. Monografie *Agrese, identita, osobnost*¹⁶, jejíž autory jsou Ivo Čermák, Martina Hřebíčková, Petr Macek a kolektiv autorů, se snaží čtivým způsobem objasnit vznik agrese i její sociální dopady. Agrese je posuzována jak z pohledu osobnosti a identity jednotlivce i jako společenský jev. Samostatně jsou prováděny také rozборы a polemiky o pojmech i významech psychologie osobnosti, identity, autonomie, společenského začlenění a vyčlenění a dalších. Texty jednotlivých autorů prokazují jejich vysokou erudovanost v oboru psychologie a dobrou orientaci v závěrech soudobých výzkumů, jež jsou i v některých případech v textech obsaženy. Stěžejní při zpracovávání této bakalářské práce byl popisovaný vztah osobnosti jedince a jeho interakce s okolní společností, který může být značně problematický a který se stal ideovým základem části praktické činnosti.

¹⁵ NOVÁK, T., LÁSKOVÁ, H. *Peklo v duši: deprese a mánie*. Praha: © Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5851-0.

¹⁶ HŘEBÍČKOVÁ, M., MACEK P. a ČERMÁK I., eds. *Agrese, identita, osobnost*. Brno: Psychologický ústav Akademie věd ČR, 2003. ISBN 80-86620-06-9.

2.3.2 Autoři výtvarných děl

Hieronimus Bosch, tvořící v období renesance, byl bezesporu jedním z nejslavnějších malířů ve svých dílech ilustrující výjevy z pekla a krajinu podsvětí. Pocházel z Holandska a žil v letech 1450 až 1516. Malbě se začal věnovat nejspíše díky svému otci nebo strýci. V počátcích tvorby tvořil obrazy s biblickými výjevy vyjadřující pro renesanci optimistickou naději v lidstvo. Avšak pozdější díla na rozdíl od jeho současníků nebyly stigmatizovány tradičním pojetím své doby, jsou svojí podobou naprosto originální, pojímají hlubokých významů a doposud se nepodařilo všechny objasnit, neboť moderní psychologie nedokáže zasáhnout do zákoutí a okolností jeho doby. Je ale jasné, že Bosch ve svých obrazech podává zrcadlo tehdejší společnosti a kritizuje její morální hodnoty. Středověká temnota žití se odráží na jeho scénériích fantaskních krajin zamořených bytostmi z pekla i samotným ďáblem, které obsahují výjevy lidských hříchů, bláznovství a chaosu, smrti a posmrtném utrpení v pekle. Jeho bohatou fantazii dokazují stovky bizarně vyhlížejících monster, mutantů.¹⁷ Krásným příkladem jeho tvorby je dílo zvané Haywain Triptych, česky Fůra sena, jejíž třetí část otevřeného triptychu vyobrazuje nejspíše právě peklo.

Obrázek 1: *The Haywain Triptych*. Autor: H. Bosch. 1512-1515

¹⁷ GLENNOVÁ, M. *Hieronimus Bosch*. ARTMUSEUM Martiny Glennové [online]. 2008 [cit. 2022-04-17]. Dostupné z: http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=171

Wayne Barlowe je americký, dodnes tvořící spisovatel a výtvarník narozen roku 1958. Tvoří zejména v žánru fantasy a sci-fi a věnoval se motivům jako mimozemské existence a kosmické lodě, prehistorická zvířata a paleontologie obecně, a v neposlední řadě také peklo. Ve své knize *Barlowe's Inferno* z roku 1999 popisuje zemi pekla, kde démoni trýzní duše hříšníků. V této době také vznikl nakonec nerealizovaný scénář ke snímku *Inferno: Rebellion in Hell*, později roku 2001 vydal knihu *Brushfire: Illuminations from the Inferno* a peklo nese velkou roli i v jeho románu *God's Demon*.¹⁸

Obrázek 2: Lucifuge. Autor: Wayne Barlowe. 2001

¹⁸ Wayne Barlowe [online]. [cit. 2022-04-17]. Dostupné z: <https://waynebarlowe.com/>

2.4 Autoři inspirující práci

Jaroslav Vožniak, český výtvarník žijící v letech 1933 až 2005, byl od roku 1956 členem skupiny umělců nazvané Skupina Šmidrové, jejíž členové v reakci na tehdejší politické dění a režim rozvíjeli dadaisticky zaměřené multioborové činnosti, tedy hlavně propojovali divadelní představení s výtvarným uměním (pro ně je charakteristická zejména asambláž) a hudbou. V následujících letech se Vožniakovy práce staví proti modernistickým tradicím a posléze proti socialistickému realismu. V této době autor intenzivně tvořil řady akvarelů. Od roku 1959 se začal věnovat tématům Nového Zákona a Danteho Božské komedii a jeho naivisticky stylizovaná díla z tohoto období odrážejí autorův příklon k tématům existenciálních otázek i tématům, jako rozpad a nebezpečí. V této době užívá kontrast jasných zářivých barev s potmělejšími odstíny. V průběhu šedesátých let pak od malby přechází k asambláži a kombinací předešlé bizarní surrealistické estetiky Šmidrů a Vožniakova pojetí pop-artu dochází ke svému zcela osobitému výtvarnému stylu.¹⁹

Obrázek 3: Jezdci z Apokalypsy. Autor: J. Vožniak. 1964.

¹⁹ RAIMANOVÁ, I. *Jaroslav Vožniak*. Artlist: Centrum pro současné umění Praha [online]. Centrum pro současné umění Praha, 2014 [cit. 2022-04-14]. Dostupné z: <https://www.artlist.cz/jaroslav-vozniak-108520/>

Průřezově jsou jeho práce ale velice pestré a občas od sebe velmi odlišné, a to v závislosti na době vzniku, technice, tématu, ale očividně i autorově psychickém rozpoložení. Nutno zmínit, že Vožniakova tvorba byla snad největší inspirací při zpracování této práce. Na praktickou část měly vliv jeho asambláže, zejména ty vytvářeny v šedesátých letech dvacátého století, jejich ztvárnění, témata a motivy, ale také jeho volba kompozice a užitá barevnost.

Olivier de Sagazan, dříve biolog, známý francouzský umělec současné doby, se ve své tvorbě věnuje především oblastem performance, malířství a sochařství.²⁰ Samotným námětem většiny, nebo snad všech jeho děl, je idea zkoumání organického života, což je dost určitě vyústěním jeho bývalého profesního zaměření. Z jeho zálibení darovat jakékoliv hmotě život vznikl nápad pokrývat své vlastní tělo hlínou a sledovat člověka před očima proměňujícího se v jakousi monstrózní bytost, jejíž tvary a vzhled se neustále mění a snaží se přijít na to, kým vlastně je. Tato myšlenka byla jedním z podnětů ovlivňující zpracování námětu a konceptu této bakalářské práce.

Obrázek 4: Untitled Sculpture 13. Autor: O. de Sagazan

²⁰ Olivier de Sagazan [online]. [cit. 2022-04-14]. Dostupné z: <https://olivierdesagazan.com/biography>

Petr Vlach je dalším autorem, jehož některá díla, především ta tvořena technikou asambláže, byla inspiračními zdroji k technickému zpracování a estetické stránky praktické části této bakalářské práce. Narodil se roku 1969 v Jihlavě a nyní žije a tvoří v Polné. Pro autora jeho velmi specifický výtvarný směr, jejímž se jeho práce ubírají, je obecně přezdíván „nový realismus“. Název směru může být ale zavádějící, nesnaží se totiž o nový způsob zobrazení skutečnosti, ale o nový přístup k pojetí a vnímání reality. Autoři tvořící v duchu tohoto směru, včetně Vlacha, mají společné mimo jiné techniku asambláže ale i to, že vycházejí z Gérarda Deschampse a jeho tvorby.²¹

Obrázek 5: *Válka růží*. Autor: P. Vlach. 2021

Petr Vlach se činí nejen v technice asambláže, ale i koláže a klasické malby s využitím tradičních i méně standartních materiálů. Ve většině jeho dílech jsou jasné jeho vlastní osobité interpretace vycházející z již zmíněného Deschampse²², jehož asambláže byly tvořeny zejména z textilních materiálů.

²¹ DOČEKAL, J. *Petr Vlach propojuje „novým realismem“ přítomné s minulostí*. Magazín E15.cz [online]. 2015 [cit. 2022-04-14]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/magazin/petr-vlach-propojuje-novym-realismem-pritomne-s-minulosti-1257095/>

²² *Petr Vlach* [online]. [cit. 2022-04-14]. Dostupné z: www.vlach.cz

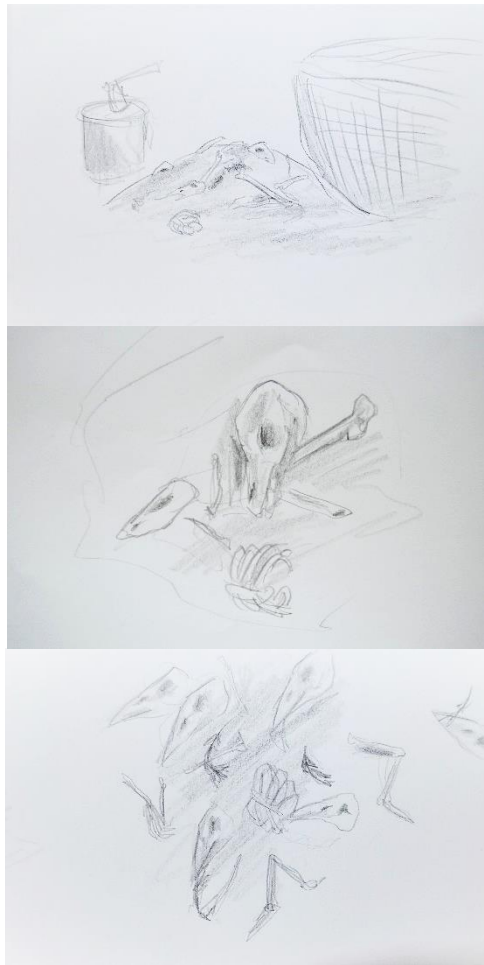
3 PRAKTICKÁ ČÁST

3.1 Návrhová část práce

Od prvních chvil, kdy jsem začala uvažovat o návrzích svoji bakalářské práce, bylo mi jasné, že chci pracovat s kombinovanými technikami, přičemž by se dalo s materiály i technikami z části experimentovat a práce s nimi by mi přinesla nové zkušenosti a podněty k mojí vlastní výtvarné tvorbě. Chtěla jsem proto tuto práci zaměřit spíše na koncept a myšlenkový obsah díla nežli mně doposud bližší realistické zpracování, což pro mě byla výzva. Protože je mojí nejoblíbenější výtvarnou technikou malba, tak jsem ji chtěla do bakalářské práce začlenit. Klasickou malbu jsem ale zvolit nechtěla, proto je technika výsledných prací podobná nejvíce asambláži.

V oblasti námětu jsem vycházela z vlastní předchozí tvorby. Neboť témata, kterým se nejraději a nejčastěji věnuji, jsou často dekadentního až bizarního rázu, uvažovala jsem nad volbou silného motivu, kterým bych současně mohla akcentovat zásadní problémy současné společnosti, které vnímám a které mne hluboce rmoutí. Rozhodla jsem se poukázat na utrpení zvířat i lidí, které pramení z ignorace a vědomého či nevědomého ubližování ostatním. Rozšíření tohoto záměru o studium problematiky pojetí dobra a zla ve společnosti v kontextu historického vývoje tohoto vnímání až do současnosti, vedla k volbě tématu pekla a rozpracování jeho pojetí.

Ideje a pocity, jež chci svými pracemi vyjádřit, jsou vysoce aktuální, proto jsem také zvolila moderní přístup k vnímání pekla jako stavu prožívání a tímto úhlem pohledu jsem při přípravě svých obrazů posoudila i konkrétní náměty. V kapitole 2.4 jsem uvedla, že největší vliv na zpracování této bakalářské práce měla díla Jaroslava Vožniaka, a to jak v rovině námětové a myšlenkové, tak i výtvarně technologické. Konkrétně jeho užití agresivní špičatosti tvarů a poutavé kombinací barev, která vcelku koresponduje s dekadentními, ponurými a děsivými motivy.

Obrázek 6: Návrhové skici k objektu Peklo s lidmi.

Obrázek 7: Návrhové skici k objektu Peklo v člověku.

Obrázek 8: Návrhové skici k objektu *Peklo s lidmi*.

3.2 Zpracování

Pro praktické zpracování všech objektů jsem jako podložku vybrala překližkové desky o rozměru 100×80 cm a o tloušťce 4 mm, které jsem instalovala pomocí háčků na obrazy s nosností do 20 kilogramů na každý, a zavěsila na vodící silonové struny určené k zavěšování a instalaci okenních žaluzií, neboť jejich průměr sliboval větší nosnost hmotnosti nežli častěji používané slabší struny. Kvůli vyšší hmotnosti použité překližky jsem také musela všechny komponenty volit z lehčích materiálů.

3.2.1 Peklo s lidmi

Považuji za největší provinění lidstva, že týrá, zotročuje a zabíjí nevinné bytosti, které s ním musejí sdílet planetu. Lidé o sobě často přemýšlí jako o nadřazeném druhu, ale krom vynálezu techniky nad zvířaty ničím nevynikají. Zvířata jsou bezelstnější, upřímnější, ale přesto je někteří lidé považují za bezcenné věci. A to i přes fakt, že lidstvo by bez zvířat rozhodně nemohlo být tam, kde se aktuálně nachází. Existují osoby schopné zvířata týrat, což považuji za zvláště hanebné, nejspíše si tím léčí své pocity méněcennosti a kompenzují své nedostatky, nebo si jen vybíjí zlost. Zneužívání zvířat má často i společensky méně odsuzované podoby, například využívání zvířat k práci nebo jako zdroj surovin. Méně zřetelným příkladem takového jednání je umělé oplodnění krávy, a následné odstavení telete, pro produkci mléka. Matka je pak zavřena do ohraničeného prostoru, kde není schopna absolutně žádného pohybu, a je na ni napojený přístroj k odsávání mléka. Telata jsou pak v lepších případech uměle dokrmována. Dalším příkladem takového ohavného jednání je zplynování nebo za živa rozdrcení malých

kohoutků, jen z důvodu nemožnosti upotřebení kohoutů v odvětví produkce vajec. Dnes trochu méně přehlíženým globálním problémem je vliv lidí na životní prostředí, pustošení naší planety a s ním spojené četné utrpení a umírání živočišných druhů, nicméně ani tento problém se lidstvo zatím neodhodlalo nijak výrazně řešit. V dnešní době se neustále řeší a bojuje za práva lidí, ať už v podobě v celku nedávného hnutí Black Lives Matter, nebo neustálých bojů proti diskriminaci homosexuálů, ale boje za práva zvířat se v takovém měřítku rozhodně nekonají. Já sama se proti výše zmíněným problémům snažím bojovat v podobě podepisování petic pro ochranu zvířat, při nákupu se snažím nepodporovat velkochovy a značky testující na zvířatech, a ze svého jídelníčku již několik let vynechávám skoro veškeré živočišné produkty, a proto jsem se rozhodla zviditelnit problém trpících zvířat také tímto výtvarným dílem.

Hlavními částmi tohoto objektu jsou stylizované části ptačích koster, které jsem vytvořila z extrudovaného polystyrenu. Ten jsem zvolila pro jeho nízkou hmotnost, která byla pro mne při tvoření z technických důvodů jednou z hlavních priorit, ale také jeho snadná opracovatelnost, a to i v domácích podmínkách. Nejdříve jsem do polystyrenu vyřezala základní tvar, který jsem pak dotvořila tavením nad ohněm.

Obrázek 9: Úprava extrudovaného polystyrenu nad plamenem.

Díky tomu jsem dosáhla měkčích přechodů hran a zároveň černého zabarvení sazemi i samotným tavením polystyrenu. K samotným ptačím lebkám jsem jako oporu k použila fotografie anatomie vran nalezených na internetu. Všechny části jsem následně lepila na podložku ošetřenou podkladovou bílou akrylovou barvou. Pro dosažení žádané textury jsem

pracovala s technikou kašírování. K tomu jsem využila tenkých papírových kapesníků a lepidlo na tapety. Po řádném vyschnutí jsem vše natřela podkladovou akrylovou barvou a na ni jsem postupně přidala další vrstvy.

Obrázek 10: Kašírovaný objekt s nalepenými komponenty.

Do kompozice jsem také začlenila reálná ptačí pera, která jsem namáčela v černé akrylové barvě a připevňovala k podkladu pomocí disperzního lepidla. Samotné části polystyrenu představující ptačí kostry jsem natírala a posléze i tónovala do šedohnědých bahenitých odstínů taktéž akrylovými barvami.

Obrázek 11: Dokončený objekt Peklo s lidmi.

Obraz zachycuje stylizované ptačí lebky, kosti zvířat a peří na černém zvrásněném pozadí. Černé mastné slepené peří může odkazovat na ptáky vyplavené z moře po ropné havárii. Červená skvrna v centru obrazu prvoplánově symbolizuje barvu krve, ale též vystavuje červenou stopku lidskému destruktivnímu počínání. Textura a zvrásnění díla jako rány na duších zvířat nucených žít s člověkem prostupují celým prostorem. Po lidském počínání toho ze zvířat příliš nezbude, proto není dílo poseto kostrami, ale dominují pouze lebky, neúčinný odpad biovýroby. Mrtvá zvířata topící se v černotě nemají před zlým počínáním člověka úniku ani spásy. Jsou odsouzeni k bídě a utrpení, což je podtrženo barevností obrazu.

3.2.2 Peklo v člověku

Hledání smyslu života, vlastní budoucnosti i prokletí vlastní existence, pochyby o sobě samém, svém místě ve společnosti. To jsou základní motivy, které dlouho zmítaly mým životem a chtěla jsem je proto ztvárnit v tomto díle. Myslím si že člověk, který nezná sám sebe, nemůže být nikdy šťasten. Asi většina lidí se ve svém životě dostane do bodu, kdy si není jistá sama sebou, nebo změní vnitřní přesvědčení a postoje, čímž musí přehodnotit vlastní pohled na život

a své životní cíle. K takovému zlomu může dojít kdykoliv, během dospělého života. Nostalgické vzpomínání na předchozí vlastní osobnosti a jejich porovnávání se současným stavem mého JÁ může působit konflikt se sebou samotným. Tápání po směřování a hledání sebe sama člověka může naplňovat sklíčeností a frustrací. V tomto směru zažívají ještě daleko větší trýzeň lidé trpící psychickými poruchami, pro které může být hledání identity peklem. Nedokáží poznat sami sebe ani své místo ve společnosti, čímž se prohubují jejich špatné psychické stavy. Vnímání bolesti, které s sebou nesou situace v životě je subjektivní. V turbulentních fázích života z pravidla nastávají životní zlomy, na které nemůže být člověk nikdy připraven. Já sama jedním z takovýchto krušných období procházím, pro mne významné nečekané životní změny a rychlost jejich příchodu mě soustavně připravují o některé životní jistoty. Jsem si vědoma, že moje situace není až tak závažná, jak výše zmíněné případy, ale i přesto mne okolnosti prostupující mým životem zraňují. Do obrazu jsem tedy projektovala své pochybnosti k zodpovězení hlavních existenciálních otázek, kdo vlastně jsem, kam patřím, kam směřuji a na čem mi záleží.

Jako hlavní materiál k modelování jednotlivých komponentů jsem zvolila sádro. Nastříhané pásy gázy jsem namočila do zpolu ztuhlé sádry a následně je vrstvila na jednoduchý podklad vytvořeného ze zmačkaných novin do určitého tvaru, v němž držely pomocí lepící pásky a igelitového sáčku, aby se sádrový objekt snadno odděloval a byl dutý. Když byla sádra ve vhodné fázi tuhnutí, začala jsem ji modelovat pomocí špachtlí a plastové karty. Po vyschnutí jsem ji dobrousila smirkovým papírem.

Obrázek 12: Jeden ze sádrových komponentů po základní povrchové úpravě.

Největší výsledný sádrový objekt dosahuje délky přibližně 50 cm, v jeho nejširším bodě má pod 15 cm. Naopak nejmenší objekt měří přibližně do 30 cm. K podkladu jsem každou část lepila silikonovým lepidlem a následně překližku ošetřila bílou akrylovou barvou.

Obrázek 13: Jednotlivé komponenty kaširované po nalepení k natřenému podkladu.

Pro dosažení žádané textury jsem opět pracovala s technikou kaširování, k tomu jsem využila tenkých papírových kapesníků a práškového lepidla na tapety rozpuštěného ve vodě. Takto jsem vrstvou lepidla a papíru ošetřila i samotné sádrové komponenty. To mi zaručilo lepší přilnavost akrylové barvy na sádro, kterou jsem následně všechny viditelné části sádry barvou natírala a sušším štětcem uměle patinovala.

Obrázek 14: Dokončený objekt *Peklo v člověku*.

Myslím si, že je vhodné, aby se každý pokusil projít si procesem hledání interpretace tohoto díla, neboť jeho cílem je hlubší poznání sebe samotného. Objekt pojednává o změnách osobnosti a identity, a i já sama jsem v průběhu jeho tvorby pracovala hned s několika myšlenkami, a proto z mého úhlu pohledu nemá vyhraněnou interpretaci.

Na obraze vidíme stylizované šedé obličejce na černém pozadí. Jejich bezvýraznost značí nechuť k životu, bezradnost a bezmocnost ke změně svého psychického stavu. Jejich různá úroveň stylizace se snaží zdůraznit pochybnosti a nejistotu o své vlastní identitě. Jejich velikost může naznačovat vývoj člověka ale také prudké změny vnímání vlastní identity a spokojeností sama se sebou. Pro obličejce jsem zvolila barevnost hlíny, popela a prachu naznačující zmar lidského snažení, tyto barvy jsou obecně vnímány jako nehezské a nešťastné, a také podobné barvě mrtvého těla, tím jsem chtěla naznačit odumírající vůli ke změně svého stavu. Také poukazují na nihilistickou frázi z Bible ekumenického překladu knihy Genesis 3,19: „...Prach

jsi a v prach se obrátíš“.²³ Černé pozadí značí ponurost v myšlenkách i samotné existence takového člověka.

3.2.3 Peklo mezi lidmi

Za zrodem tohoto objektu stojí především můj vyhraněný postoj k negativním jevům ve společnosti, které silně vnímám. Lidé k sobě dokáží být značně krutí a ztrpčovat si vzájemně život, jak přehlížením, tak přehnaným zájmem o ostatní spoluobčany. Dovedou pokrytecky kritizovat sebemenší odchylky od vlastní představy optimálního chování lidí. V rámci kolektivu si dodávají pocit důležitosti týráním jedinců vyčleněných na základě banálních odlišností, jako například rasy, společenského a ekonomického postavení, zdravotního znevýhodnění a dalších faktorů. Útočící dav následně vykazuje sklony k šikaně. Často se také můžeme setkat s ignorováním problémů jiných lidí. Jako příklad lze uvést žízni umírajícího bezdomovce v horkém létě, kterého uprostřed města obcházejí stovky lidí bez povšimnutí. Závažným sociálním problémem, který ve společnosti převládá, jsou také předsudky. Lidé často přemýšlejí povrchně a bez hlubšího poznání problémů ostatních soudí dle zevních znaků a mají tendenci řešit domnělé problémy ostatních, které si vyfabulovali. Mým názorem je, že by se měli raději zaměřit na řešení závažných společenských témat a vlastních problémů, a méně se intervenovat do životů lidí, které jen málo znají.

Jako základ a výplň pro vytvoření komponentů na tomto objektu jsem použila hliníkovou fólii vytvarovanou do tvaru stylizovaného lidského prstu o délce průměrně 10 cm. Tuto kostru jsem obvázála pruhy gázové textilie namočené do kaše z vody a samovytvrzovací modelovací hmoty Fimo Basic Air.

²³ *Bible: písmo svaté Starého a Nového zákona* : (včetně deuterokanonických knih) : český ekumenický překlad. 10. vyd., (2. opr. vyd.). Praha: Česká biblická společnost, 2004, 1314 s. ISBN 80-85810-27-1.

Obrázek 15: Příprava kaše z Fimo hmoty a základ prstu z hliníku.

Obrázek 16: Hotové prsty přilepené k podkladu.

Po vyschnutí jsem komponenty lepila k podkladové desce a poté jsem vše natřela bílou podkladovou barvou akrylového složení. I na tomto objektu jsem využila textury vytvořené kaširováním a natavené kousky polystyrenu organických tvarů. Takto texturovaný podklad jsem natřela černou akrylovou barvou, a i zde jsem použila patinování vyvýšených míst

z kaširovaného papíru. Barvu prstů jsem volila v odstínech červené. Jako další komponent jsem natrhala kusy zdravotnické gázy a namáčela v černé barvě. Po uschnutí jsem je lepila k podkladu a prstům.

Obrázek 17: Dokončený objekt *Peklo mezi lidmi*.

Hotové dílo se skládá z několika oblastí. V centrální dynamické části se nachází rudá skvrna, která ubíhá do pravého horního rohu, a je obklopena 42 výčnělky v rudé barvě. Pravá dolní oblast je lehce texturovaná v černé barvě. Výčnělky symbolizují jednak plameny pekel spalující vyvrhel společnosti, ale zároveň stylizované prsty poukazující na odlišnost. Stejně jako se ve společnosti názory jednotlivců méně či více liší, ale statisticky vedou k jednomu cíli, tak každý prst ukazuje mírně odlišným směrem, ale dohromady vymezují velmi úzký prostor. Jejich počet 42 odkazuje na Žalm 42 verš 10. a 11. ekumenického překladu Bible: „*Zeptám se Boha, skály své: proč jen jsi na mě zapomněl? Proč kvůli nepřátelským útokům mám chodit ve smutku?*“

*V kostelech mě drtí výsměch nepřátel, když mi říkají: „Tvůj Bůh? Kde je?“*²⁴ Vzdálenější prsty od pomyslného středu značí pokrytectví těch, jež odsuzují, aniž by poznali celou problematiku a dopouští se unáhlených soudů, moralizují a sami jednají odlišně. Rudá skvrna uprostřed symbolizuje společností strávené odsouzení, z ní ubíhající rudá „kaluž“ znázorňuje jednak lávové jezero v podsvětí ale také, podobně jako láva je přetavenou horninou z původních minerálů, symbolizuje plochost a jednoduhost společnosti, která se podvolí svým tlakům. „Krajina“ pod ní (černá texturovaná oblast) je symbolem části společnosti, která nijak nevybočuje, neprojevuje své názory, na nikoho si neukazuje a řídí se rčením *Hřebík, kterému vyčnívá hlava po ní dostane*. Černá textilie představující pavučinu symbolizuje předsudky a staré zažitě smýšlení, že lidé mají být jednotvární a odpovídat úzce vymezeným tradicím představ společnosti.

²⁴ *Bible: písmo svaté Starého a Nového zákona* : (včetně deuterokanonických knih) : český ekumenický překlad. 10. vyd., (2. opr. vyd.). Praha: Česká biblická společnost, 2004, 1314 s. ISBN 80-85810-27-1.

4 Závěr

V teoretické části jsem prostudovala vybrané dostupné materiály týkající se konceptu a podoby pekla. Prostudovala jsem také výtvarnou tvorbu zachycující peklo. Rozhodla jsem se ztvárnit peklo v životě a přiklonit se tak spíše k metaforickému pojetí pekla. Uvedla jsem také několik výtvarníků, jejichž tvorba mne ovlivnila při návrhu a realizaci výtvarných děl, které jsou esenciální součástí práce.

V praktické části jsem vytvořila řadu maket výtvarných děl ve zmenšeném měřítku, abych ověřila vhodné materiály a postupy, ale i vybrala nejvhodnější zpracování. Základním problémem byla křehkost Fimo hmoty, proto musela být při realizaci výsledných objektů vyztužena gázou. Osobně mám lepší celkový estetický dojem z finálních prací. Ty jsou tvořeny cyklem tří výtvarných objektů, které nesou společnou myšlenku utrpení. Ačkoliv všechny vychází z tématu pekla a všechny zpracovávají peklo spíše v jeho metaforické podobě, pokoušela jsem se postihnout peklo personifikované ve vztahu k člověku jako k objektu. Vytvořila jsem tedy díla: *Peklo s lidmi*, *Peklo v člověku* a *Peklo mezi lidmi*. **Peklo s lidmi** upozorňuje na problematiku zneužívání zvířat lidskou rasou. Osobně bych si přála, aby divák pod vlivem tohoto objektu zamyslel nad ekologickými tématy a postavením zvířat, aby v něm získaný dojem podnítil zájem o problematiku zneužívaných zvířat a projevoval více empatie ke zvířatům. Mým vrcholným cílem by byla aktivní angažovanost diváků ve zlepšování kvality života zvířat a životního prostředí. **Peklo v člověku** vyjadřuje vnitřní skrytou trýzeň neustálené osobnosti. Cílem tohoto díla nebylo vyjádření krásy, ale podnícení diváka k přemýšlení o sobě samém a o temných koutech své mysli. **Peklo mezi lidmi** nese poselství problematických vztahů ve společnosti. Tento objekt je z cyklu pojat nejkonceptuálněji a nejvíce inspirován biblickým zpodobněním pekla, neboť náboženství je sociální koncept. Záměrem je, aby lidé po shlédnutí tohoto díla byli tolerantnější k odlišnostem ve společnosti.

5 Reference

Seznam literatury

ALIGHIERI, D. a MIKEŠ, V. Božská komedie. Praha: Academia, 2009, Europa, sv. 18. ISBN 9788020017628.

ALIGHIERI, D. a V. MIKEŠ. *Božská komedie: PEKLO*. Mělník: © NOVANTA, 1996. ISBN 80-900072-7-9.

ATKINSON, R. L. *Psychologie*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-640-3.

Bible: písmo svaté Starého a Nového zákona : (včetně deuterokanonických knih) : český ekumenický překlad. 10. vyd., (2. opr. vyd.). Praha: Česká biblická společnost, 2004, 1314 s. ISBN 80-85810-27-1.

COTTERELL, A. *Encyklopedie mytologie antická, keltská, severská*. Čestlice: Rebo. 2000. ISBN 80-7234-139-1.

CROCKETT, W. C. *Čtyři pojetí pekla*. Praha: Návrat domů, 2001. Kontrasty. ISBN 80-7255-025-X.

GEUE, B. *Jak si udělat ze života peklo: zaručeně osvědčené strategie, jak uškodit sami sobě*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-457-5.

HAVLÍK, R. *Aktuální problémy společnosti z pohledu sociologie*. Vydání I. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2016. ISBN 978-80-7452-121-8.

HŘEBÍČKOVÁ, M., MACEK P. a ČERMÁK I., eds. *Agrese, identita, osobnost*. Brno: Psychologický ústav Akademie věd ČR, 2003. ISBN 80-86620-06-9.

JANOSIK-BIELSKI, M., SVOBODOVÁ, A. a VOLEKOVÁ, K. *Sbírka kázání založených na legendách: Předloha: rukopis, Moravský zemský archiv, sign.: G 10, č. 456, 195 fol.* [online]. Praha: Academia, Středisko společných činností AV ČR, 2014 [cit. 2022-04-11]. ISBN 978-80-86496-82-5. Dostupné z: https://vokabular.ujc.cas.cz/materialy/e-knihy/KazLeg/KazLeg_A4.pdf

KULKA, J. *Psychologie umění 2., přepracované a doplněné vydání*. Praha: Grada Publishing. 2008. ISBN 978-80-247-2329-7.

LE GOFF, J. *Zrození očiště*. Vyšhrad, 2003. ISBN 80-7021-637-9.

MARO, P. Vergilius. *Aeneis* [online]. Praha: Městská knihovna v Praze, 2018 [cit. 2022-04-11]. ISBN 978-80-7602-149-5. Dostupné z: <https://web2.mlp.cz/koweb/00/04/42/12/71/aeneis.pdf>

NĚMCOVÁ, M. *Co víme o duševních nemocech*. Praha: Avicenum, 1975. ISBN 08-062-75.

NOVÁK, T., LÁSKOVÁ, H. *Peklo v duši: deprese a mánie*. Praha: © Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5851-0.

TURNER, A. K. *Historie pekla*. Brno: Jota, 1995. Nové obzory (Jota). ISBN 80-85617-61-7.

VINCOUR, L. *Nesvoboda: O zneužívání zvířat lidmi, zaměřeno na ČR*. Lukáš Vincour, 2020. ISBN 978-80-270-7844-8.

VONDRÁČEK, V. *Fantastické a magické z hlediska psychiatrie*. Bratislava: Columbus, 1993. ISBN 80-7136-030-9.

Seznam použitých článků

BĚLKA, L. *Buddhistická pekla: Zobrazení a texty vztahující se k třetímu peklu Sangháta*. *Religio: Revue pro religionistiku*. Brno: Česká společnost pro studium náboženství, 11.2009, (2). s. 231-249. ISSN 1210-3640. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:f47c4870-8368-11e3-8485-5ef3fc9bb22f>

Seznam internetových zdrojů

Listy svatého Františka z Assisi [online]. © Františkáni, 16.03.2010 [cit. 2022-04-11]. Dostupné z: <https://www.ofm.cz/2010/03/16/listy-svateho-frantiska-z-assisi/>

DOČEKAL, J. *Petr Vlach propojuje „novým realismem“ přítomné s minulostí*. *Magazín E15.cz* [online]. 2015 [cit. 2022-04-14]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/magazin/petr-vlach-propojuje-novym-realismem-pritomne-s-minulosti-1257095>

GLENNOVÁ, M. *Hieronymus Bosch*. ARTMUSEUM Martiny Glennové [online]. 2008 [cit. 2022-04-17]. Dostupné z: http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=171

Olivier de Sagazan [online]. [cit. 2022-04-14]. Dostupné z: <https://olivierdesagazan.com/biography>

Petr Vlach [online]. [cit. 2022-04-14]. Dostupné z: www.vlach.cz

RAIMANOVÁ, I. *Jaroslav Vožniak*. Artlist: Centrum pro současné umění Praha [online]. Centrum pro současné umění Praha, 2014 [cit. 2022-04-14]. Dostupné z: <https://www.artlist.cz/jaroslav-vozniak-108520/>

Wayne Barlowe [online]. [cit. 2022-04-17]. Dostupné z: <https://waynebarlowe.com/>

Seznam obrazových zdrojů

BARLOWE, W. *Lucifuge*. In: XB-1: Měsíčník sci-fi, fatasy a hororu [online]. 2012, 2001 [cit. 2022-04-17]. Dostupné z: <http://www.casopisxb1.cz/aktuality/wayne-barlowe-aneb-kdyz-dva-delaji-totez/>

BOSCH, H. *The Haywain Triptych*. In: MUSEO DEL PRADO [online]. [cit. 2022-04-17]. Dostupné z: <https://www.museodelprado.es/en/the-collection/art-work/the-haywain-triptych/7673843a-d2b6-497a-ac80-16242b36c3ce>

DE SAGAZAN, O. *Untitled Sculpture 13*. In: OLIVIER DE SAGAZAN [online]. [cit. 2022-04-17]. Dostupné z: <https://olivierdesagazan.com/wp-content/gallery/sculptures/détouré-copie.jpg>

VLACH, P. *Válka růží*. In: *PETR VLACH* [online]. 2021 [cit. 2022-04-15]. Dostupné z: <https://www.vlach.cz/tvorba/asamblaz/valka-ruzi-p185>

VOŽNIAK, J. *Jezdci z Apokalypsy*. In: Wikimedia Commons: File: Jaroslav Vožniak, Jezdci z Apokalypsy (1964), dřevo, kov, sádra, textil, 144 x 75 cm, Galerie hl. města Prahy.jpg [online]. Fotografie: NOSEK, J., 2017, 1964 [cit. 2022-04-15]. Dostupné z: [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Jaroslav_Vo%C5%BEniak,_Jezdci_z_Apokalypsy_\(1964\),_d%C5%99evo,_kov,_s%C3%A1dra,_textil,_144_x_75_cm,_Galerie_hl._m%C4%9Bsta_Prahy.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Jaroslav_Vo%C5%BEniak,_Jezdci_z_Apokalypsy_(1964),_d%C5%99evo,_kov,_s%C3%A1dra,_textil,_144_x_75_cm,_Galerie_hl._m%C4%9Bsta_Prahy.jpg)

Rejstřík obrázků

Obrázek 1: The Haywain Triptych. Autor: H. Bosch. 1512-1515	12
Obrázek 2: Lucifuge. Autor: Wayne Barlowe. 2001	13
Obrázek 3: Jezdci z Apokalypsy. Autor: J. Vožniak. 1964.	14
Obrázek 4: Untitled Sculpture 13. Autor: O. de Sagazan	15
Obrázek 5: Válka růží. Autor: P. Vlach. 2021	16
Obrázek 6: Návrhové skici k objektu Peklo s lidmi.....	18
Obrázek 7: Návrhové skici k objektu Peklo v člověku.	18
Obrázek 8: Návrhové skici k objektu Peklo s lidmi.....	19
Obrázek 9: Úprava extrudovaného polystyrenu nad plamenem.	20
Obrázek 10: Kaširovaný objekt s nalepenými komponenty.	21
Obrázek 11: Dokončený objekt Peklo s lidmi.....	22
Obrázek 12: Jeden ze sádrových komponentů po základní povrchové úpravě.....	23
Obrázek 13: Jednotlivé komponenty kaširované po nalepení k natřenému podkladu.	24
Obrázek 14: Dokončený objekt Peklo v člověku.	25
Obrázek 15: Příprava kaše z Fimo hmoty a základ prstu z hliníku.....	27
Obrázek 16: Hotové prsty přilepené k podkladu.....	27
Obrázek 17: Dokončený objekt Peklo mezi lidmi.	28

Seznam příloh

Příloha 1: CD obsahující digitální podobu bakalářskou práce a fotodokumentaci

Bibliografická identifikace

Autor: Patricie Gottliebová

Název práce: Peklo

Typ práce: Bakalářská práce

Pracoviště: Katedra výtvarné výchovy

Vedoucí práce: Mgr. David Medek, Ph.D.

Rok obhajoby: 2022

Počet stran: 35

Počet slov: 6651

Počet příloh: 1

Počet literárních referencí: 18

Jazyk: Český

Klíčová slova: peklo, utrpení, identita, týrání zvířat, problémy společnosti, asambláž

Bibliographic identification

Autor: Patricie Gottliebová

Title: The hell

Type of thesis: Bachelor thesis

Department: Department of art education

Supervisor: Mgr. David Medek, Ph.D.

Year of presentation: 2022

Number of pages: 35

Number of words: 6651

Number of appendices: 1

Number of literar references: 18

Language: Czech

Keywords: the hell, suffocation, identity, animal cruelty, society problems, assemblage

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Patricie Gottlieblová
Katedra:	Katedra výtvarné výchovy
Vedoucí práce:	Mgr. David Medek, Ph.D.
Rok obhajoby:	2022

Název práce:	Peklo
Název v angličtině:	The Hell
Anotace práce:	<p>V teoretické části bude rozpracován pojem peklo a jeho historie zejména z pohledu křesťanské kultury. V podkapitole 2.2 Peklo jako pojem psycho-sociologický bude diskutován pojem peklo v kontextu prožívání trýzně bytostí za života s důrazem na boj o uspokojení základních potřeb, vnitřní emoční stabilitu a vztahy ve společnosti. V pasáži 2.3 budou zmíněni vybraní autoři výtvarných a literárních děl vztahující se ke křesťanskému pojetí pekla a v 2.4 budou představeni autoři, kteří inspirovali tuto práci po výtvarné stránce. V části praktické budou vyhotovena výtvarná díla, která jsou předmětem této práce. V podkapitole 3.1 bude proveden rozbor procesu návrhů jednotlivých výtvarných děl, jejich námětů i formy. V části 3.2 bude dokumentováno zpracování výtvarných děl od počátečních myšlenek přes technologické provedení po výslednou realizaci a objasnění výkladu děl z pohledu autora.</p>
Klíčová slova:	peklo, utrpení, identita, týrání zvířat, problémy společnosti, asambláž
Anotace v angličtině:	<p>The theoretical part will develop the concept of hell and its history, especially from the perspective of Christian culture. In subchapter 2.2 Hell as a term psycho-sociological, the term hell will be discussed in the context of experiencing the torment of beings during life with an emphasis on the struggle to meet basic needs, internal emotional stability and relationships in society. In passage 2.3, selected authors of works of art and literary works related to the Christian concept of hell will be mentioned, and in 2.4, authors who inspired this work from an artistic point of view will be introduced. In the practical part, works of art that are the subject of this work will be made. In subchapter 3.1, an analysis of the design process of individual works of art, their themes and forms will be performed. Section 3.2 will document the processing of works of art from the initial ideas through the technological implementation to the final implementation and clarification of the interpretation of the works from the author's point of view.</p>

Klíčová slova v angličtině:	the hell, suffocation, identity, animal cruelty, society problems, assemblage
Přílohy vázané v práci:	CD obsahující digitální podobu bakalářskou práce a fotodokumentaci
Rozsah práce:	35 stran, 6651 slov (37 862 znaků)
Jazyk práce:	český